

Μποϊκοτάζ στον βιγκανισμό

Η διατροφή σου είναι μόνο η αρχή για τα δικαιώματα των ζώων

Έργα και όχι λόγια.

Έμελιν Πάνκχερστ¹, Ίδρυση της Κοινωνικής και Πολιτικής Ένωσης Γυναικών, 1903

“Go Vegan” (Γίνε Βίγκαν)

Όλοι μας έχουμε ακούσει αυτές τις λέξεις αμέτρητες φορές.

Η λογική πίσω από αυτό είναι απλή. Όπως οι άνθρωποι έτσι και τα μη ανθρώπινα ζώα έχουν αισθήματα πόνου και ευχαρίστησης, σύνθετες κοινωνικές, συναισθηματικές ζωές και βαθιά επιθυμία για ελευθερία και ευημερία. Ουσιαστικά σε όλα τα ηθικά χαρακτηριστικά είναι ισότιμα με εμάς.² Παρόλα αυτά δισεκατομμύρια βασανίζονται και θανατώνονται κάθε χρόνο για τροφή, ένδυση και έρευνα. Μας έχουν πει ότι πιο προφανής τρόπος για να σταματήσει η σφαγή είναι, «να γίνουμε βίγκαν» - να αποφεύγουμε το κρέας και τα γαλακτοκομικά, να βρούμε υποκατάστατα δέρματος, κλπ. Όταν πείσουμε τους πάντες να γίνουν βίγκαν, σύμφωνα με την επικρατούσα άποψη, η θεσμοθετημένη εκμετάλλευση των ζώων θα λάβει τέλος.

Αλλά αυτή η φαινομενικά απλή λογική είναι λανθασμένη. Η ιδέα του βιγκανισμού βλάπτει το κίνημα των δικαιωμάτων των ζώων. Και αν αντιμετωπίζετε με σοβαρότητα την προσφορά σας στην απελευθέρωση των ζώων, το πρώτο πράγμα που πρέπει να μποϊκοτάρετε δεν είναι ούτε το κρέας ούτε τα γαλακτοκομικά. Είναι ο βιγκανισμός.

Είναι μια προκλητική δήλωση, γι' αυτό ας ξεκαθαρίσω τι ΔΕΝ εννοώ. Πρώτον, δεν λέω ότι το να τρως ζώα είναι ηθικό. Δεν είναι ηθικό, για τον ίδιο λόγο που δεν είναι ηθικός ο κανιβαλισμός ανθρώπων. Δεύτερον, δεν αναφέρομαι στην απόλυτη βίγκαν καθαρότητα³. Αν και είναι αλήθεια ότι πολλοί βίγκαν «επιπέδου 5» έχουν προσωπικά κίνητρα αντί για ηθικά, όσοι διατηρούν πιο αυστηρό τρόπο ζωής από εμάς τους υπόλοιπους (π.χ. αποφεύγουν μηχανές, αυτοκίνητα για το στεατικό οξύ που έχουν τα λάστιχα) ως πράξεις μιας πιο απελευθερωτικής ηθικής τους αξίζουν συγχαρητήρια. Τρίτον, δεν ισχυρίζομαι, ούτε στο ελάχιστο, ότι ο βιγκανισμός είναι μια ελαττωματική λέξη. Ομολογουμένως, ο «βιγκανισμός» δεν θα ήταν προβληματικός αν ήταν μόνο μια διατροφική περιγραφή, από την οποία είχε αφαιρεθεί η σημασία της ως κίνημα. Αλλά αμφιβάλω αν μια τέτοια περιορισμένη χρήση του όρου θα ήταν δυνατή δεδομένης της προβολής της στο κίνημα των δικαιωμάτων των ζώων.

¹ <http://www.time.com/time/time100/heroes/profile/pankhurst01.html>

² <http://www.animal-rights-library.com/texts-m/singer03.htm>

³ Για παράδειγμα εδώ: http://www.goveg.com/effectiveAdvocacy_personal.asp

Τι λέω, τότε; Εν συντομία, ότι η διατροφή σου είναι μόνο η αρχή για τα δικαιώματα των ζώων. Η καταπίεση των ειδών, όπως η φυλετική καταπίεση στην εποχή προ των πολιτικών δικαιωμάτων ή καταπίεση των φύλων στην εποχή προ του φεμινισμού, πλημμυρίζει αθόρυβα κάθε βιομηχανία, θεσμό και κουλτούρα στην κοινωνία μας. Συνεπώς η αντιμετώπιση του προβλήματος είναι ένα απαιτητικό και ολοκληρωμένο σχέδιο – απαιτεί μεγαλύτερη δημιουργικότητα, αφοσίωση και δράση από ότι προτείνει ο ισχύων βιγκανισμός. Αν είναι να επιτύχει το κίνημα της απελευθέρωσης των ζώων, πρέπει να είναι ένα κίνημα κοινωνικών και πολιτικών κινήσεων, όχι μόνο λόγια και διατροφές. Ο πρωτεύων σκοπός μας θα έπρεπε να είναι η πίεση των φορέων του κινήματος για στροφή σε τέτοιες αρχές και όχι προς τον βιγκανισμό.

Ας αναλύσουμε αυτήν την ιδέα σε μικρότερα μέρη.

Μέρος 1^ο: Ο βιγκανισμός ούτε σώζει ζωές, ούτε μειώνει τον πόνο.

*Έπρεπε να καταστρέψουμε το χωριό προκειμένου να το σώσουμε.
-Άγνωστος αξιωματικός, Σφαγή του Μι Λάι (Νότιο Βιετνάμ), 1968.*

Συχνά μας λένε ότι ένας βίγκαν κατά την διάρκεια της ζωής του σώζει εκατοντάδες ή ακόμη και χιλιάδες ζώα. Αν το πάρουμε κυριολεκτικά, αυτό είναι εξολοκλήρου λάθος. Κάθε μια από τις ανεξάρτητες καταναλωτικές μας επιλογές δεν έχει καμία επιρροή στην κτηνοτροφία. Στην πραγματικότητα, εκτός και αν αγοράζετε τα ζωικά προϊόντα από έναν μικρό τοπικό παραγωγό, κανείς δεν θα προσέξει την επιλογή σας να «γίνετε βίγκαν». Τα ζώα σήμερα παράγονται από τεράστιες εταιρείες με βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Χρειάζονται χιλιάδες καταναλωτών για να έχουν οι παραγωγοί την όποια ελάχιστη ένδειξη οικονομικού πλήγματος.

Μπορεί εδώ να ρωτήσετε: «Δεν σώζουμε ζωές αν το δούμε συνολικά; Αν το 1% του πληθυσμού γίνει βίγκαν, δεν σημαίνει ότι 1% των ζώων θα σωθούν από τα βασανιστήρια και τον θάνατο;» Η απάντηση και πάλι, είναι «Όχι». Βραχυπρόθεσμα, η μείωση στην ζήτηση απλά μειώνει την τιμή του ζωικού προϊόντος. Αν υπάρχει προσφορά που υπερκαλύπτει την ζήτηση, «επιπλέον απόθεμα» τα ζώα δεν απελευθερώνονται να ζουν ευτυχισμένες ζωές. Αντίθετα, αυτά τα ζώα εξακολουθούν να βασανίζονται και να θανατώνονται με πιθανότατα χειρότερο τρόπο, π.χ. με το να εξάγονται σε ξένες αγορές ή να πωλούνται για ζωοτροφές. Η πικρή αλήθεια είναι ότι ένας ιδιοκτήτης δούλων δεν έχει κανένα κίνητρο να νοιαστεί για έναν άχρηστο δούλο. Αναλογιστείτε τι συμβαίνει στις κότες, όταν η οικονομική τους αξία μειώνεται: τις θάβουν ή τις καίνε ζωντανές.⁴

Βέβαια, μακροπρόθεσμα, είναι πιθανόν να παράγονται λιγότερα ζώα εξαιτίας του βιγκανισμού, εφόσον οι δουλέμποροι θα έχουν μειωμένα κίνητρα για την εκτροφή τους.⁵ Αλλά η μειωμένη εκτροφή δεν έχει καμία σχέση με την σωτηρία ζώων ή την μείωση του πόνου. Πιο πολύ αποτρέπει την ύπαρξη της εκτροφής τους. Αν σκεφτούμε ότι ο βιγκανισμός «σώζει ζωές», σε επίπεδο ύπαρξης, θα έπρεπε να πούμε ότι Κινέζικη κυβέρνηση έσωσε ζωές κάνοντας υποχρεωτικές στείρωσεις στους πολίτες της. Τα μωρά τα οποία δεν γεννήθηκαν, αναπόφευκτα θα πέθαιναν κάτω από συχνά άσχημες συνθήκες.

⁴ http://www.animalaid.org.uk/h/n/NEWS/pr_factory/ALL/217

⁵ Κατά πόσο μειώνεται η παραγωγή εξαρτάται από αυτό που οι οικονομολόγοι αποκαλούν «ελαστικότητα προσφοράς». Αν η προσφορά είναι μη ελαστική π.χ. εξαιτίας τεράστιων εφάπαξ εξόδων, τότε η παραγωγή δεν θα μειωθεί ιδιαίτερα αν όχι καθόλου.

Η αλήθεια είναι ότι, μια ζωή που δεν υπάρχει, δεν μπορεί να σωθεί. Και ένα διεστραμμένο κίνημα κοινωνικής δικαιοσύνης συσπειρώνεται, για την εξαφάνιση των καταπιεσμένων από προσώπου γης. Αναλογιστείτε: κατά πόσο οι ακτιβιστές των ατομικών δικαιωμάτων θα πρότειναν μείωση του πληθυσμού των μειονοτήτων, ως λύση στην αδικία του θεσμικού ρατσισμού; Οι ακτιβιστές του 19^{ου} αιώνα κατά της σκλαβιάς θα πρότειναν την μειωμένη αναπαραγωγή των σκλάβων ως λύση για το πρόβλημα της ανθρώπινης σκλαβιάς; Αυτή η θέση είναι πιο βάσιμη για τους πολέμιους της κοινωνικής δικαιοσύνης και όχι των υποστηρικτών της.⁶

Μια τελευταία σκέψη: τα ζώα εμπορευματοποιούνται, κακοποιούνται και θανατώνονται παντού στην κοινωνία μας. Για παράδειγμα: η καλλιέργεια φυτών συμπεριλαμβάνει την χρήση και την σφαγή αμέτρητων ζώων για λιπάσματα, για το όργωμα είτε όταν εκτοπίζονται από το περιβάλλον τους. Η κλιματική αλλαγή συναγωνίζεται την εκτροφή ζώων στην επίδραση της στα μη ανθρώπινα ζώα και ποιοτικά και ποσοτικά.⁷ Ο βιγκανισμός ως μη βία, τότε, είναι στην καλύτερη ένας μύθος· και στην χειρότερη μια μοχθηρή εταιρική απάτη. Ο βιγκανισμός, ακόμη και όταν είναι αποτελεσματικός, δεν αντικαθιστά στο ελάχιστο την κακοποίηση και θανάτωση των θυμάτων με κάτι άλλο. Πρέπει να κάνουμε περισσότερα αν ελπίζουμε να δούμε έναν κόσμο όπου η απελευθέρωση των ζώων είναι πραγματικότητα.

⁶ Ας χρησιμοποιήσω μια προσωπική ιστορία για να δείξω το πρόβλημα. Μια αγαπημένη οικογενειακή φίλη, όταν μεγάλωνα, ήταν ένα κορίτσι με σοβαρή νευρολογική διαταραχή που ονομάζεται σκλήρυνση κατά πλάκας. Είναι σε αναπηρικό καρότσι από παιδί και με τα βιάς μπορεί να κουνάει τα χέρια της. Είναι παγιδευμένη μέσα στο κλουβί του ίδιου της του κορμιού και το να υποφέρει έχει γίνει μέρος της ζωής της. Κατά περιόδους μπαίνει στο νοσοκομείο – οποιαδήποτε απλή μόλυνση μπορεί να της προκαλέσει αναπνευστική ή καρδιακή ανεπάρκεια εξαιτίας της εύθραυστης υγείας της. Παιδί θυμάμαι, να επισκέπτομαι την φίλη μου ενώ ήταν συνδεδεμένη σε αναπνευστική υποστήριξη. Δεν μπορούσε παρά μόνο να ανοίξει τα μάτια της και να κουνήσει το κεφάλι της. Ήμουν μέσα στην θλίψη, φόβο και λύπη και ρώτησα τους γονείς μου γιατί ο Θεός κάνει κάτι τόσο φρικτό σε ένα όμορφο και αθώο κορίτσι. (με μεγάλωσαν ως Ευαγγελιστή)

Παρόλα όσα υπέφερε, η φίλη μου έζησε μια ζωή με νόημα – και πολύ μεγαλύτερη από ότι περίμεναν οι γιατροί. (Είναι τώρα στα τριάντα της) Ποτέ κανένας δεν πρότεινε ότι θα ήταν καλύτερα αν πέθαινε ή ότι ο κόσμος θα ήταν καλύτερος αν εκείνη δεν υπήρχε. Αντιθέτως, παρά τις αναπηρίες της και τα όσα έχει υποφέρει η ζωή της έχει αξία. Μπορεί να συζητήσει με ανθρώπους, όταν δεν είναι άρρωστη· έχει επιθυμίες και επίγνωση· ελπίζει και ονειρεύεται να βρεθεί θεραπεία πριν πεθάνει. Αξίζει να ζει την ζωή της ανεξαρτήτως της αναπηρίας της.

Αυτό που θέλω να πω είναι ότι μια ζωή βασανισμένη δεν σημαίνει ότι δεν έχει αξία. Υπάρχουν καλά πράγματα όπως και κακά για όλους μας. Και το να ισχυριστούμε ότι η ζωή κάποιου ατόμου δεν έχει νόημα, (υπάρχει λιγότερο κακό στον κόσμο!) επειδή έχει πολύ πόνο και ταλαιπωρία είναι προσβολή στην ατομικότητά της αξιοπρέπειας του και της αυτονομίας του.

Το ίδιο πρέπει να πούμε για τα μη ανθρώπινα ζώα. Ναι, μπορεί να υποφέρουν και να πεθαίνουν, όταν γεννιούνται σε εργοστασιακές φάρμες αλλά δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι ο κόσμος θα ήταν καλύτερος χωρίς αυτά, για τον ίδιο λόγο που δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι ο κόσμος θα ήταν καλύτερος χωρίς την φίλη μου. Κάθε άνθρωπος με ΣΚΠ και κάθε καημένο γουρουνάκι σε μια φάρμα, είναι μια ανεκτίμητη ατομικότητα που έχει το ίδιο δικαίωμα ύπαρξης σε αυτόν τον κόσμο όπως και εμείς.

Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να αγωνιστούμε για τον τερματισμό αυτού του τρόμου, της εκμετάλλευσης και αδικίας – είτε προέρχεται από φυσικές είτε από πολιτικές αιτίες. Πρέπει να κάνουμε οτιδήποτε περνάει από το χέρι μας για να διασφαλίσουμε ότι κάθε κοριτσάκι με ΣΚΠ και κάθε γουρουνάκι σε φάρμα, μια μέρα θα έχει ελεύθερη και χαρούμενη ζωή. Αλλά είναι προσβολή στα δικαιώματα και στην αξιοπρέπεια τους ως άτομα, να ισχυριζόμαστε ότι τους σώζουμε διασφαλίζοντας ότι δεν θα υπάρξουν.

⁷ Δες την έρευνα: "Climate Change and Animals," των Hsiung και Sunstein. (Κλιματική αλλαγή και Ζώα)

Μέρος 2^ο: Ο βιγκανισμός οριοθετεί το θέμα των δικαιωμάτων των ζώων υπέρ των αντιπάλων μας.

Η δικαιοσύνη ενός είναι η αδικία κάποιου άλλου. Η ομορφιά ενός είναι η ασχήμια κάποιου άλλου. Η σοφία ενός είναι η μωρία κάποιου άλλου. – Ράλφ Γουόλντο Έμερσον, Αποφθέγματα 1841

Στην πρόσφατη διαμάχη για την απαγόρευση του φουά γκρα στο Σικάγο, οι αντίθετοι με την απαγόρευση, όπως ο δήμαρχος Ρίτσαρντ Ντάλεη, επικεντρώθηκαν στο ότι καταπατούνταν οι «επιλογές» των καταναλωτών. Έτσι οριοθετημένη η θέση του Ντάλεη, είχε απόλυτη λογική: γιατί ο οποιοσδήποτε από εμάς, σε μια φιλελεύθερη κοινωνία, να νοιάζεται για το τι βάζουν οι άλλοι στο στόμα τους; Σε αντίθεση, οι υποστηρικτές της απαγόρευσης επικεντρώθηκαν στην εγγενή «βία» του εξαναγκαστικού ταΐσματος που επιβάλλεται στις χήνες. Και όταν αντίκρισαν τις εικόνες συνωστισμού και του βάρβαρου εξαναγκασμού ταΐσματος το 80% του πληθυσμού επιδοκίμασε την απαγόρευση.⁸ Σε έναν μεγάλο βαθμό, η μάχη για το φουά γκρα έγινε μάχη για την κτηνοτροφία⁹ – πρέπει να επικεντρωνόμαστε στην ανόητη μάχη της «διατροφικής επιλογής»¹⁰, ή στην «βαρβαρότητα» στις εργοστασιακές φάρμες και στο εξαναγκαστικό τάισμα;¹¹

Αυτή η λογική μπορεί να ακολουθηθεί στον αγώνα για τα δικαιώματα των ζώων γενικότερα. Το κίνημα αυτό αφορά επιλογές και διατροφές ή αφορά την σκληρότητα και την βία; Όταν εξετάζουμε το πόσο το «γίνε βίγκαν» μήνυμα πλαισιώνει την διαμάχη για τα δικαιώματα των ζώων, μπορούμε να δούμε πως παίζουμε το παιχνίδι των αντιπάλων μας. Η έννοια του βιγκανισμού επικεντρώνεται απαραίτητως στον άνθρωπο που *επιλέγει* ένα συγκεκριμένο τρόπο ζωής. Αυτός ο τρόπος ζωής μπορεί αναμφισβήτητα να έχει διαμορφωθεί από ηθικές αρχές. Αλλά η οριοθέτηση έχει γίνει – η διαμάχη αφορά ανθρώπινες επιλογές και συμφέροντα αντί για τα δικαιώματα των ζώων και την βαναυσότητα. Η συχνότερη και πιο απορριπτική απάντηση που ακούμε όταν κάνουμε προσέγγιση (outreach) «Μα, μου αρέσει το κρέας» είναι προϊόν αυτής ακριβώς της οριοθέτησης. Το «Μου αρέσει το κρέας» είναι μια εύλογη απάντηση αν το μήνυμά μας είναι «Άλλαξε την διατροφή σου»· είναι όμως λιγότερο εύλογη όταν το μήνυμά είναι «Σταμάτα να σκοτώνεις ζώα».

Μέρος 3^ο: Ο βιγκανισμός προκαλεί σύγχυση για ένα ενδεχομένως δυνατό μήνυμα.

Απλώς φέρνουμε στην επιφάνεια την κρυμμένη ένταση που υποβόσκει ήδη. Την φανερώνουμε ώστε να είναι ορατή και να μπορεί να αντιμετωπιστεί. Όπως ένα πυώδες εξάνθημα που δεν μπορεί να γιατρευτεί όσο είναι καλυμμένο παρά μόνο όταν ανοιχτεί και βγει όλη του η ασχήμια και εκτεθεί στην φυσική ίαση του αέρα και του φωτός, έτσι και η αδικία πρέπει να εκτεθεί με όλη την ένταση που έχει δημιουργήσει, στο φως της ανθρώπινης συνείδησης και στο αέρα της κοινής γνώμης πριν γιατρευτεί. -Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, απαντώντας σε «μετριοπαθείς», με την περίφημη επιστολή του Γράμμα από την φυλακή του Μπέρμιγχαμ, 1963.

Μια απάντηση στο πρόβλημα της οριοθέτησης είναι να πούμε ότι ο βιγκανισμός δεν χρειάζεται να οριοθετηθεί ως μια ανθρώπινη διατροφική επιλογή, αν προωθηθεί ως κοινή ηθική αρχή αντί για προσωπική επιλογή. Αλλά αυτό βγάζει ένα άλλο θέμα του βιγκανισμού στην επιφάνεια: η έννοια του είναι εγγενώς περίπλοκη. Ο «βιγκανισμός» έχει έναν περίπλοκο αριθμό ορισμών και κινήτρων.

⁸ <http://www.nofogiegras.org/zogby.html>

⁹ [http://en.wikipedia.org/wiki/Framing_\(social_sciences\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Framing_(social_sciences))

¹⁰ http://findarticles.com/p/articles/mi_qn4155/is_20060915/ai_n16739073

¹¹ <http://www.chicagotribune.com/news/local/southsouthwest/chi-0510260246oct26,1,463405.story>

Ενώ η αρχική προσέγγιση του βιγκανισμού είχε να κάνει με την συμπόνια προς τα ζώα (αλλά, όχι για την ισότητα ή την δικαιοσύνη), τον είχαμε κατά νου ως διατροφή αντί για πολιτική αρχή.¹² Ο βιγκανισμός σήμερα εξακολουθεί να επικεντρώνετε στην διατροφή, αλλά έχει αποκτήσει τόσες εκφάνσεις όσοι και οι βίγκαν. Μέσα στην ομπρέλα του βιγκανισμού, είναι οι οικολόγοι βίγκαν¹³, οι υγιεινιστές βίγκαν¹⁴, οι τροφορακοσυλλέκτες βίγκαν¹⁵, οι σπισιστές βίγκαν¹⁶, οι «όποτε μας βολεύει» βίγκαν¹⁷ και οι βίγκαν για την συμπόνια¹⁸. Αυτή η ποικιλία αρχών και κινήτρων καταστεί το βίγκαν μήνυμα ασαφές.

Η χειρότερη σύγχυση συμβαίνει όταν ο βιγκανισμός είναι από μόνος του η αιτία. Αρκετοί κατ' όνομα υπερασπιστές των δικαιωμάτων των ζώων ζουν την καθημερινότητα τους έχοντας μια λίστα με «απαγορευμένα» συστατικά αλλά αδυνατούν να αιτιολογήσουν τον λόγο που αυτά τα συστατικά δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται. Όταν τους ζητείται να αιτιολογήσουν γιατί δεν τρώνε τυρί, παραδείγματος χάριν, λένε απλά «Επειδή είμαι βίγκαν».

Λειτουργώντας έτσι, «απογοητεύουν» τα ζώα και το κίνημα με δύο τρόπους. Πρώτον χάνουν μια ευκαιρία να περάσουν ένα ξεκάθαρο και πειστικό μήνυμα εκ μέρους των ζώων. Αν η έννοια του βιγκανισμού έβγαινε από την μέση, η υπερασπιστές των δικαιωμάτων των ζώων δεν θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν την φράση «Επειδή είμαι βίγκαν», αλλά θα αναγκαζόντουσαν να καταφύγουν σε πιο δυνατά και προκλητικά μηνύματα της αδικίας και της ανισότητας -π.χ. «Επειδή η θανάτωση αθώων είναι λάθος», «Επειδή το να εκμεταλλεύεσαι κάποιον μόνο και μόνο επειδή είναι διαφορετικός από εμάς είναι άδικο», κ.ο.κ. Χωρίς τον βιγκανισμό, η κουβέντα θα επικεντρώνονταν στα ζώα και στις ζωές τους, αντί για τους ανθρώπους και τις τηγανιτές τους πατάτες.

Δεύτερον, όταν το «Επειδή είμαι βίγκαν» γίνεται η συνηθισμένη και αβίαστη απάντηση, αποστασιοποιείται το άτομο που το ισχυρίζεται –κοινωνικά, πνευματικά και συναισθηματικά- από το κίνητρο που το οδήγησε να μποϊκοτάρει τα ζωικά προϊόντα. Επιτρέπουν στους εαυτούς τους να αγνοήσουν το γεγονός ότι κάθε κομμάτι κρέατος είναι μια δολοφονία, ότι κάθε αυγό είναι καταδυνάστευση, και ότι ο «βίγκαν τρόπος ζωής τους» δεν είναι προσωπική επιλογή αλλά μια ηθική και πολιτική επιταγή.

Το μήνυμα που περνούν για το μποϊκοτάζ που κάνουν γίνεται όχι μόνο μπερδεμένο αλλά και άνευ περιεχομένου. Στο τέλος, μπορεί να χαθεί το νόημα του γιατί «έγιναν βίγκαν» και να εγκαταλείψουν το κίνημα τελείως. (Παραδείγματα αυτής της διαδικασίας μπορείτε να δείτε εδώ¹⁹, εδώ²⁰ και εδώ²¹, και επίσης αναλογιστείτε τα παραδείγματα της Γκουίνεθ Πάλτροου²², Τζούλια Στάιλς²³ ή Νίνα Πλανκ²⁴.)

¹² http://en.wikipedia.org/wiki/Donald_Watson

¹³ <http://www.veganforum.com/forums/showthread.php?t=13282>

¹⁴ <http://www.vegfamily.com/forums/showthread.php?t=666>

¹⁵ <http://freegan.info/>

¹⁶ <http://vegan.meetup.com/11/messages/boards/view/viewthread?thread=3295339#10082095>

¹⁷ <http://www.satyamag.com/oct06/singer.html>

¹⁸ <http://www.satyamag.com/mar04/bauston.html>

¹⁹ <http://www.foodandwine.com/articles/why-vegetarians-are-eating-meat>

²⁰ <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A50147-2005Mar19.html>

²¹ <http://vegan.meetup.com/11/messages/boards/view/viewthread?thread=3390611>

²² <http://europe.real.com/guide/bang/2/9268.html>

²³ <http://www.veggieboards.com/boards/showthread.php?t=13473>

²⁴ http://www.ninaplanck.com/index.php?article=vegan_babies

Πόσο διαφορετικά θα ήταν τα πράγματα, αν οι υπερασπιστές των ζώων εξηγούσαν και υπερασπιζόντουσαν τα πιστεύω τους ξεκάθαρα και ειλικρινά αντί να χρησιμοποιούν την φράση «Επειδή είμαι βίγκαν» ως διέξοδο.

Για περισσότερα πάνω στην σημασία της διαύγειας στα κοινωνικά κινήματα, δείτε εδώ:

<http://files.meetup.com/482977/Slippery%20slope%2C%20or%20sticky%20staircase.pdf>

Μέρος 4^ο: Ο βιγκανισμός υπονομεύει την δημιουργία κοινοτήτων.

Γενικεύουν, πυροβολούν στον αέρα, δεν ενοχλούν την ηρεμία ούτε αναταράσσουν τον εφησυχασμό του αμαρτωλού. «δεν ξεχωρίζουν τον άγιο από τον βλάσφημο, ούτε λαμβάνουν υπόψη τους την διαφορά μεταξύ του ακάθαρτου και του καθαρού». Έτσι καταστέλλετε η ελεύθερη έρευνα και δημιουργείται ένας καθολικός φόβος, και η γλώσσα του πιο τολμηρού σωπαίνει και ο ύπνος του θανάτου προσδένεται πάνω από το έθνος.

– Γουίλιαμ Λόιντ Γκάρρισον για την κατάργηση της δουλείας, Σκέψεις για τον Αποικισμό της Αφρικής, 1832

Αλλά τι γίνεται με την δημιουργία κοινοτήτων; Ακόμη και αν ο βιγκανισμός περιορίζει ιδιαίτερα την διαμάχη και μπερδεύει το μήνυμα για τα δικαιώματα των ζώων, ίσως έχει μια μακροπρόθεσμη αξία στην δημιουργία κοινοτήτων για τα δικαιώματα των ζώων. Αφού αναπτυχθούν τέτοιες διατροφικές κοινωνίες, μπορεί να πει κανείς, ότι τότε οι ακτιβιστές θα έχουν την αποφασιστικότητα να υπερασπιστούν τα ζώα σε μια πιο ηθική βάση.

Το πρώτο πρόβλημα με αυτό το επιχείρημα είναι ότι ο βιγκανισμός δεν συγκροτεί μια κοινότητα για τα δικαιώματα των ζώων. Την αποδυναμώνει καταστρέφοντας την όποια συνεκτική, συλλογική ταυτότητα. Κοινωνιολογική έρευνα απέδειξε ότι οι διφορούμενες και οι αντικρουόμενες ιδεολογικές δεσμεύσεις είναι η συνταγή για διάβρωση σε ένα κίνημα.²⁵ Και ενώ ένας «βίγκαν για τα δικαιώματα των ζώων» έχει τόσα κοινά με έναν «υγεινιστή βίγκαν» όσα έχει και ο δεύτερος με έναν υποστηρικτή της δίαιτας Ατκινς, και οι δύο περιλαμβάνονται στην «βίγκαν κοινότητα». Αυτό εμποδίζει την διαδικασία της κοινωνικής ενδυνάμωσης και της διαμόρφωσης ταυτότητας που είναι απαραίτητες για να εμπνευστούν οι μειονότητες ώστε να αντισταθούν σθεναρά στις ισχυρές πλειοψηφίες. Οι κοινωνικές έρευνες αναφέρουν ότι όσους δεσμούς έχουμε με ανθρώπους που είναι ενάντια στα δικαιώματα των ζώων, βλάπτουν την ορμή του κινήματος.²⁶ Η δόμηση μιας κοινότητας ανθρώπων που τους αρέσουν τα βίγκαν κεκάκια, απλά θα μας εμπνεύσει να φτιάχνουμε περισσότερα βίγκαν κεκάκια.

Ακόμη και ανάμεσα σε όσους έχουν μια ελάχιστη ιδέα για την ηθική απέναντι στα ζώα, ο βιγκανισμός επισκιάζεται από βασικές διαφορές. Ένας βίγκαν που απέχει από την κατανάλωση ζώων λόγω «συμπόνιας», επί παραδείγματι, έχει μια διαφορετική πολιτική προσέγγιση από έναν ακτιβιστή για τα δικαιώματα των ζώων.

²⁵ Σε μελέτη του Γερμανικού κινήματος για την ειρήνη, ο Μπερτ Κλάντερμαν βρήκε ότι, «η πολυμορφία των συλλογικών ταυτοτήτων, εξαιτίας των ποικίλων οργανωτικών συμμετοχών, έχει ως αποτέλεσμα την αποχώρηση συμμετεχόντων από το κίνημα.» (όπως αναφέρεται στο: Νέα Σοσιαλιστικά κινήματα του Νέλσον Πικάρντο, στην ετήσια Επισκόπηση της Κοινωνιολογίας.

²⁶ Ο καθηγητής του Στάφορντ Ντάγκλας Μακ Άνταμ ήταν από τους πρώτους που εμπειρικά απέδειξε το αποτέλεσμα των κοινωνικών δεσμών, θετικών και αρνητικών, στον ακτιβισμό. Δείτε εδώ: <http://files.meetup.com/160880/Social%20ties%20and%20activism.pdf>. Πολλοί μελετητές ακολούθησαν το παράδειγμα του ως αναφορά την εξέταση του ρόλου των κοινωνικών δικτύων προκειμένου να εξηγήσουν την διαφορετική αντίληψη στα κοινωνικά κινήματα ανάμεσα στους υποστηρικτές. Δείτε για παράδειγμα εδώ: <http://files.meetup.com/160880/Social%20networks%20and%20individual%20perceptions%20--%20Swiss%20case.pdf>.

Η «συμπόνια» είναι ένα προσωπικό συναίσθημα που δεν μπορεί, για γνωστικούς λόγους, να διατηρείται για πέρα από μια χούφτα ανθρώπων γύρω μας. (Επιστήμονες κοινωνιολόγοι, έχουν καθορίσει ότι οι άνθρωποι έχουν το πολύ 150 αυθεντικές κοινωνικές σχέσεις.²⁷) Οι ακτιβιστές των πολιτικών δικαιωμάτων δεν εκλιπαρούσαν τους ρατσιστές για συμπόνια, ακριβώς επειδή είδαν τον διαχωρισμό ως θεμελιώδη προσβολή δικαιοσύνης, όχι απλά έλλειψη καλοσύνης. Ωστόσο, η συντριπτική πλειοψηφία των βίγκαν προωθεί, στην καλύτερη, την συμπόνια για τους μη ανθρώπινους σκλάβους²⁸ – όχι την ισότητα και την δικαιοσύνη. Με αυτό ως βάση, πως είναι δυνατόν η βίγκαν κοινότητα να μετατραπεί σε ένα κίνημα κοινωνικής δικαιοσύνης;

Αλλά ας υποθέσουμε, αντιθέτως με το τι δείχνουν τα στοιχεία, ότι γίνεται. Αυτό μας αφήνει με ένα δεύτερο πρόβλημα: ο βιγκανισμός ως δημιουργία κοινότητας είναι ένα αποτυχημένο πείραμα. Η χορτοφαγική εκπροσώπηση υπάρχει εδώ και χιλιάδες χρόνια, και από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα σε επίσημους οργανισμούς στις ΗΠΑ. Ωστόσο τα καλύτερα συμπεράσματα δείχνουν ότι το ποσοστό των χορτοφάγων στις ΗΠΑ έχει παραμείνει σταθερό για δεκαετίες,²⁹ και πρόσφατα υπάρχει μείωση σε κάποιες περιοχές της Ευρώπης.³⁰ Ενώ εστιάζοντας στην χορτοφαγική και βίγκαν κοινότητα, αντί στην κοινότητα των δικαιωμάτων των ζώων, μπορεί να αυξηθούν τα νούμερα μας σε μια δεδομένη στιγμή. Τα διατροφικά κλαμπ ποτέ δεν πυροδότησαν την δραματική *ανάπτυξη* που απαιτείται ώστε ένα κίνημα κοινωνικής δικαιοσύνης να επικρατήσει.

Σε αντίθεση, οι κοινότητες που οργανώθηκαν γύρω από ένα σύστημα δικαιοσύνης, ενάντια σε έναν κοινό και πολιτικό αντίπαλο, μπορούν να έχουν εκρηκτική ανάπτυξη. Ο Γουίλιαμ Λόιντ Γκάρρισον δημοσίευσε το πρώτο τεύχος του Ελευθερωτή με την υποστήριξη μόνο μιας χούφτας μαύρων συνδρομητών, το 1831.³¹ Και ενώ οι επικρατέστεροι αγνοούσαν ή γελοιοποιούσαν την αποδοκιμασία του για όσους υποστήριζαν την σκλαβιά (ο βραβευμένος ιστορικός Χένρι Μάιερ γράφει ότι, γνωστές προσωπικότητες του κινήματος κατά της σκλαβιάς στην αρχή βρήκαν τον ακτιβισμό του Γκάρρισον

²⁷ <http://dangerousintersection.org/?p=276>

²⁸ Δείτε εδώ, για παράδειγμα: <http://www.veganoutreach.org/enewsletter/20050420.html>

²⁹ Δείτε Vegetarianism: Movement or Moment? σελ. 14-18. http://www.temple.edu/tempress/titles/1542_reg.html.

³⁰ <http://www.telegraph.co.uk/news/main.jhtml?xml=%2Fnews%2F2003%2F07%2F09%2Fnnveg09.xml>

³¹ Δείτε: http://en.wikipedia.org/wiki/William_Lloyd_Garrison.

Ο Γκάρρισον έγραψε στο εναρκτήριο άρθρο του:

Γνωρίζω ότι πολλοί εναντιώνονται στην αυστηρότητα της γλώσσας που χρησιμοποιώ, αλλά δεν υπάρχει αιτία για τέτοια αυστηρότητα; Θα είμαι το ίδιο αυστηρός και αληθινός όσο ασυμβίβαστος και δίκαιος. Σε αυτό το θέμα, δεν επιθυμώ να σκεφτώ, να μιλήσω ή να γράψω με μέτρο. Όχι! Όχι! Πείτε σε έναν άνθρωπο που το σπίτι του καίγεται να σημάνει συναγερμό με μέτρο· πείτε του να σώσει την γυναίκα του με μέτρο από τα χέρια του βιαστή· πείτε στην μητέρα με συγκράτηση να σώσει παιδί της από την φωτιά στην οποία έπεσε· - αλλά μην καλείτε να χρησιμοποιήσω μετριοπάθεια και συγκράτηση για έναν τέτοιο σκοπό. Είμαι ειλικρινής – δεν υπεκφεύγω – δεν δικαιολογώ – δεν υποχωρώ ούτε εκατοστό – ΚΑΙ ΘΑ ΑΚΟΥΣΤΩ. Η απάθεια του κόσμου είναι αρκετή ώστε να κάνει κάθε άγαλμα να απελευθερωθεί από το βάθρο του και να σπεύσει προς την ανάσταση των νεκρών.

Προσποιούνται ότι καθυστερώ τον σκοπό της χειραφέτησης με την τραχύτητα των προσβολών μου και την προώθηση των θέσεων μου. Η κατηγορία δεν αληθεύει. Στην ερώτηση της επιρροής μου, - ταπεινή όπως είναι - είναι αισθητή σε ένα μεγάλο βαθμό και θα γίνει ακόμη περισσότερο στα χρόνια που ακολουθούν – όχι επιβλαβής, αλλά ωφέλιμη – όχι ως κατάρα, αλλά ως ευχή· και οι επόμενες γενεές θα διαπιστώσουν ότι είχα δίκιο. Επιθυμώ να ευχαριστήσω τον Θεό, που μου επιτρέπει να αψηφίσω «τον φόβο ενός ανθρώπου που είναι μια παγίδα» και να μιλάω για την αλήθεια του μέσα στην απλότητα και την δύναμη του.

«οξύ, παράξενο και αντιπαραγωγικό»³²), η δύναμη και η ακεραιότητα του μηνύματος του προσέλκυσε μια μικρή αλλά ηθική κοινότητα ακτιβιστών – μια κοινότητα που αντιστέκονταν στην κοινωνική διάβρωση. Μέσα σε μια δεκαετία πάνω από χίλιες κοινότητες υπέρ της κατάργησης της σκλαβιάς δημιουργήθηκαν σε όλη την χώρα,³³ μέχρι το 1865 η σκλαβιά είχε λάβει τέλος.

Το μήνυμα των δικαιωμάτων των ζώων δεν είναι λιγότερο επιτακτικό από το κάλεσμα του Γκάρison για την πάταξη της ανθρώπινης σκλαβιάς. Και αυτό μπορεί να έχει εκρηκτική ανάπτυξη, αλλά μόνο όταν οι ακτιβιστές θα έχουν την αποφασιστικότητα να εναντιωθούν για τους μη ανθρώπινους σκλάβους όσο σθεναρά και επίμονα έκανε και ο Γκάρison υποστηρίζοντας τους ανθρώπινους σκλάβους.³⁴

Μέρος 5^ο: Ο βιγκανισμός αγνοεί τις κοινωνικές και πολιτικές ευθύνες για την καταπίεση των ειδών.

Πρέπει να γίνουμε η αλλαγή που θέλουμε να δούμε στον κόσμο. – Μαχάτμα Γκάντι

Το κίνημα των δικαιωμάτων των ζώων, όπως και άλλα κοινωνικά κινήματα, εμπνέει ουσιαστικά για κοινωνική και πολιτική μετατροπή. Όμως ο βιγκανισμός, ως κίνημα στρατηγικής, επικεντρώνεται στην ατομική οικονομική απόφαση. Όπως αναφέραμε πιο πάνω, μια μείωση στην ζήτηση δεν έχει κάποια εμφανή επίπτωση στην σφαγή των ζώων ή σε όσα υποφέρουν. Άρα αν ο βιγκανισμός έχει κάποια αξία για το κίνημα, πρέπει να είναι εξαιτίας του κοινωνικού και πολιτικού του μηνύματος, όχι εξαιτίας των αμελητέων επιπτώσεων του.

Αλλά αν παραδεχτούμε ότι ο βιγκανισμός είναι σημαντικός μόνο για τα κοινωνικά και πολιτικά του αποτελέσματα, τότε γιατί να μην εστιάσουμε την προσοχή του κινήματος σε όλες τις κοινωνικές και πολιτικές μας επιλογές, αντί για όσες επηρεάζουν την διατροφή μας; Οι διατροφικές και καταναλωτικές επιλογές, τελικά, αποτελούν ένα μικρό μέρος της κοινωνικής μας συμπεριφοράς. Ο καταναλωτισμός είναι μια δυσκίνητη μέθοδος για να περάσει ένα πολιτικό μήνυμα, μια διατροφή χωρίς ζωικά δεν υπονοεί απαραίτητα ότι υπερασπιζόμαστε τα δικαιώματα των ζώων, περισσότερο από όσο μια διατροφή χωρίς γλουτένη δεν υπονοεί ότι υπερασπιζόμαστε τα δικαιώματα του σιταριού.

Ένας υπερασπιστής του βιγκανισμού μπορεί να ισχυριστεί ότι έχω αγνοήσει μια σημαντική πολιτική διάσταση του βιγκανισμού, ότι είναι μποϊκοτάζ και όχι απλά ένας καταναλωτικός τρόπος ζωής. Ο βιγκανισμός, υπό αυτήν την έννοια, είναι η άρνηση μας να στηρίζουμε καταπιεστικές βιομηχανίες.

Υπάρχουν δύο προβλήματα με αυτήν την αντίληψη. Πρώτον, ανακαλέστε τα θέματα που αναπτύχθηκαν στο μέρος 3 και 4: η σύγχυση του βίγκαν μηνύματος, και η μη συνάφεια της βίγκαν κοινότητας. Ένα μποϊκοτάζ από άτομα που δεν έχουν ιδέα τι είναι αυτό που μποϊκοτάρουν, και που δεν μπορούν, ούτε θέλουν να μετατρέψουν το μποϊκοτάζ τους σε μια λογική και συλλογική κοινή απαίτηση, δεν είναι και σπουδαίο μποϊκοτάζ.

³² All on Fire, Μάιερ, σελ. 14

³³ Δείτε, για παράδειγμα: Of One Blood: Abolitionism and the Origins of Racial Equality. Το σχετικό απόσπασμα είναι εδώ: http://files.meetup.com/482977/Social_Sources_of_a_Mass_Movement.pdf

³⁴ Για να δούμε πως το δίκαιο ενός σκοπού επηρεάζει την ανάπτυξη και την αποτελεσματικότητά του, δείτε το άρθρο του καταξιωμένου πολιτικού φιλόσοφου Τζόσουα Κόχενς, The Arc of the Moral Universe http://web.mit.edu/polisci/research/cohen/the_arc_of_the_moral_universe.pdf

Δεύτερον και πιο σημαντικό, η άρνηση να αποδεχτείτε την εκμετάλλευση των ζώων ΜΟΝΟ στην διατροφή σας, αφήνει πολύ χώρο για την συναίνεση σας στις άλλες κοινωνικές μας συμπεριφορές. Για παράδειγμα, η δήλωση που κάνουμε όταν χαρούμενοι τρώμε στον ίδιο χώρο όπου κατακρεουργημένες σάρκες ζώων είναι γύρω μας είναι πολύ πιο προβληματική, από την μεριά των δικαιωμάτων των ζώων, από το να καταναλώνουμε γαλακτοκομικά και αυγά στην ιδιωτικότητα του σπιτιού μας. Λίγοι θα πεισθούν ότι όσα καημένα πλάσματα βρίσκονται στο πιάτο είναι θύματα δολοφονίας, όταν οι κατά τα άλλα υπερασπιστές των δικαιωμάτων των ζώων, γελούν ανέμελα και δειπνούν ενώ δίπλα τους τα βασανισμένα πτώματα των θυμάτων κόβονται σε κομμάτια. Η κατανάλωση γαλακτοκομικών στο σπίτι, σε αντίθεση, δεν έχει ουσιαστικά καμία συνέπεια, ακόμη και αν άλλοι είναι παρόντες, οι περισσότεροι δεν συνδέουν καν τα γαλακτοκομικά με τον θάνατο ζώων. Κι όμως ο βιγκανισμός καταδικάζει την δεύτερη πράξη ενώ δεν αναφέρει τίποτα για την πρώτη.

Σε άλλα ακτιβιστικά εγχειρίδια, αναγνωρίζουμε ξεκάθαρα ότι η απόρριψη προϊόντων εκμετάλλευσης δεν είναι αρκετή: απορρίπτουμε εκμεταλλευτικές πρακτικές, αρχές και ανθρώπους. Μια ακτιβίστρια για τα δικαιώματα των γυναικών δεν θα την έπαιρναν σοβαρά, αν συζητούσε ευχάριστα με τους φίλους της ενώ αυτοί βίαζαν και κακοποιούσαν τις γυναίκες τους. Μια ακτιβίστρια για τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων δεν θα ήταν αξιόπιστη, αν απέρριπτε την ομοφοβία θεωρητικά, αλλά αρνιόταν να πει το οτιδήποτε για τα δικαιώματά τους σε όσους γύρω της χλευάζουν την ομοφυλοφιλία ως αποκλίνουσα συμπεριφορά ή έγκλημα. Ένας ακτιβιστής πολιτικών δικαιωμάτων θα αποτύγχανε κάθε φορά να δώσει έναυσμα για σοβαρό διάλογο πάνω στον ρατσισμό, αν ο ίδιος αρνιόταν να αντιμετωπίσει όσους βασάνιζαν και θανάτωναν μαύρους με οποιονδήποτε άλλο τρόπο παρά φιλικών εκκλήσεων.

Όταν συγκρίνουμε το κίνημα των δικαιωμάτων των ζώων με το κίνημα των δικαιωμάτων των ανθρώπων, εν ολίγοις, αρχίσουμε να βλέπουμε τους αμέτρητους τρόπους που ενισχύουμε την κουλτούρα της καταπίεσης των ειδών στην καθημερινότητα μας. Θα έπρεπε να χρησιμοποιούμε λέξεις όπως χοιρινό ή κιμάς ή θα έπρεπε να δείχνουμε δυσαρέσκεια με λέξεις που υποδηλώνουν προκατάληψη, βασανισμό και δολοφονία; Θα έπρεπε να έχουμε φίλους που υποστηρίζουν την σφαγή αθώων πλασμάτων ή θα έπρεπε να είμαστε στο πλευρό των θυμάτων ενάντια σε όσους τους ευθύνονται για τον πόνο τους; Θα έπρεπε να είμαστε πάντα χαρούμενοι, υπομονετικοί και με κατανόηση όταν μιλάμε για την εμφανής κακοποίηση των αδελφών μας ζώων ή θα έπρεπε να απαιτήσουμε άμεσο τέλος στο ολοκαύτωμα των ζώων και να αναγκάσουμε σε σύγκρουση των πιστεύω;

Οι απαντήσεις σε αυτές τις ερωτήσεις δεν είναι προφανείς όπως πολλοί από εμάς νομίζουν. Ασχέτως με το τι συμπεραίνουμε στις λεπτομέρειες, η ουσία είναι ότι δεν είναι η διατροφή μας αρχικά αυτό που έχει διαστρεβλωθεί από την σπισιστική κουλτούρα μας, αλλά οι κοινωνικές και πολιτικές μας πεποιθήσεις. Αντί λοιπόν να υπερασπιζόμαστε τα ζώα ως καταναλωτές, χρειάζεται να υπερασπιζόμαστε τα ζώα στο σύνολο των κοινωνικών και πολιτικών μας ζωών.

Εν συντομία, χρειάζεται να σταματήσουμε να αντιμετωπίζουμε τα δικαιώματα των ζώων ως προσωπική μας επιλογή και πιο πολύ ως κοινωνικό και πολιτικό κίνημα. Χρειάζεται να αναγνωρίσουμε ότι κάθε σιωπηλή μας πράξη συγκατάθεσης, που την δικαιολογούμε ως «ευκολία», «ευπρέπεια», ή «χτίσιμο-γέφυρας», είναι προδοσία στα ζώα των οποίων τα βασανισμένα σώματα μας ουρλιάζουν να τα υπερασπιστούμε. Το πιο σημαντικό είναι ότι, χρειάζεται να μιλήσουμε και να δράσουμε με την πολιτική σπουδαιότητα και ρητορική ευθύτητα που φυσιολογικά θα κάναμε αν ήταν τα δικά μας κεφάλια στον πάγκο κοπής.

Μέχρι να το κάνουμε αυτό, κανείς – ούτε καν οι άλλοι ακτιβιστές – δεν θα πάρουν σοβαρά τον σκοπό, και η αυτοαποκαλούμενη προοδευτικότητα θα συνεχίσει να ανταποκρίνεται στο μήνυμα μας με γέλιο και χλευασμό.³⁵

Ο Γκάντι προκάλεσε τους συν-ακτιβιστές του να δώσουν την ζωή τους και τα σώματα τους αντιστεκόμενοι σε αυτούς που βλάπτουν αθώους. Μπορεί να μην έχουμε το κουράγιο του Γκάντι, ακόμη, να σταθούμε αποφασιστικά μεταξύ ενός καταπιεστή και του θύματος του, να δεχτούμε το μαχαίρι ή το πιστόλι ηλεκτροφόρου φορτίου στην θέση του μη ανθρώπινου φίλου μας. Αλλά το κουράγιο έρχεται με μικρά βήματα – και για το κίνημα των δικαιωμάτων των ζώων το πρώτο βήμα είναι να πούμε λίγα εκ μέρους του καημένου του αρνιού, όταν το βασανισμένο σώμα του διαμελίζεται μπροστά μας.

Για περισσότερα πάνω στην κοινωνική και πολιτική μας συνεισφορά στο οικοδόμημα της κακοποίησης των ζώων, δείτε εδώ:

<http://files.meetup.com/482977/Social%20and%20Political%20Veganism%20Part%201>

Μέρος 6: Ο βιγκανισμός ως κοινωνική δικαιοσύνη δεν έχει καμία απόδειξη και καμία θεωρία.

Γνωρίζω ότι πολλοί εναντιώνονται στην αυστηρότητα της γλώσσας που χρησιμοποιώ, αλλά δεν υπάρχει αιτία για τέτοια αυστηρότητα; Θα είμαι το ίδιο αυστηρός και αληθινός όσο ασυμβίβαστος και δίκαιος.- Γουίλιαμ Λόιντ Γκάρισον, αρχική έκδοση “The Liberator”(1831)

Όλοι οι προηγούμενοι ισχυρισμοί μου θα ήταν άνευ σημασίας ωστόσο αν θα μπορούσαμε να προσδιορίσουμε κάποια πραγματική ή θεωρητική βάση περί του κεντρικού ρόλου του βιγκανισμού στο κίνημα των δικαιωμάτων των ζώων. Μπορούμε;

Ένα πραγματικό ζήτημα είναι: έχει υπάρξει ποτέ κοινωνικό κίνημα που να έχει αναπτυχθεί μέσω μιας μαζικής καταναλωτικής κίνησης; Ζήτησαν οι ακτιβιστές κατά της δουλείας μποϊκοτάζ του βαμβακιού και του καπνού ελπίζοντας ότι το κίνημα θα αναπτυχθεί ραγδαία από την μη κατανάλωση των συγκεκριμένων προϊόντων; Δημιούργησαν οι ακτιβιστές των πολιτικών δικαιωμάτων παράλληλη οικονομία «προϊόντων χωρίς διακρίσεις» περιμένοντας ότι οι καταναλωτικές αγορές του κόσμου θα τους ωθούσαν σε ακτιβισμό για την φυλετική ανισότητα; Επικεντρώθηκαν οι ακτιβιστές των δικαιωμάτων των ομοφυλόφιλων στην προώθηση προϊόντων «φιλικών προς ομοφυλόφιλους» προσδοκώντας ότι αυτό θα έδινε ένα τέλος στους ομοφοβικούς θεσμούς και ιδέες;

Ή μήπως σε όλες τις περιπτώσεις, ο καταναλωτισμός ήταν ένα τριτογενές θέμα– ίσως ως μέρος μιας πολύ συγκεκριμένης καμπάνιας, αλλά ποτέ ως κεντρική στρατηγική κινήματος;

Η πλησιέστερη ιστορική ομοιότητα στον βιγκανισμό, με προηγούμενα κοινωνικά κινήματα, είναι το αποτυχημένο πρόγραμμα «Αποίκηση της Αφρικής» του κινήματος κατά της σκλαβιάς στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Οι υποστηρικτές της επανόδου των Αφροαμερικάνων στην Αφρική ισχυρίζονταν ότι το πρόβλημα με την σκλαβιά ήταν ότι απλά τα άτομα που έγιναν σκλάβοι δεν είχαν «καλύτερες εναλλακτικές» πέραν της σκλαβιάς. Έτσι αρνιόντουσαν να κατηγορήσουν τον οποιοδήποτε για την βαρβαρότητα της σκλαβιάς.

³⁵ <http://www.youtube.com/watch?v=Dn-wTQLniYg>

Την περιέγραφαν ως θεσμικό, πολιτιστικό και συστημικό πρόβλημα αντί για ατομικό έγκλημα. Η επιστροφή των μαύρων στην Αφρική, σε συνδυασμό με την αντικατάσταση της σκλαβιάς σε ελεύθερη εργασία, θεωρούσαν ότι ήταν η λύση στο πρόβλημα. Με την μείωση του μαύρου πληθυσμού της Αμερικής, προσφέροντας τους κάποιο αντάλλαγμα για την εργασία τους και δείχνοντας στους λευκούς ότι μια κοινωνία χωρίς σκλάβους δεν θα οδηγούσε σε χάος, οι υποστηρικτές της επανόδου των Αφροαμερικάνων ισχυρίστηκαν ότι ο «παράξενος θεσμός» σταδιακά θα εξαφανίζονταν.

Στην πραγματικότητα, το κίνημα αυτό σήμερα αντιμετωπίζεται ως το διεφθαρμένο, ρατσιστικό και ηθικά χρεοκοπημένο κίνημα που ήταν, αν μη τι άλλο, ένα θεσμικό εμπόδιο στην πραγματική απελευθέρωση από την σκλαβιά.³⁶ Εστιάζοντας σε «εναλλακτικές», απλά αποσπούσε την προσοχή από την εγγενή αδικία της σκλαβιάς. Χαρακτηρίζοντας την σκλαβιά μόνο ως ένα θεσμικό πρόβλημα, επιτυγχάνονταν η υπονόμηση της οποιασδήποτε προσπάθειας να καταμεριστούν οι ατομικές ευθύνες. Τονίζοντας ασταμάτητα στους ακτιβιστές ότι η απελευθέρωση από την σκλαβιά θα επιτευχτεί «σταδιακά», αποθάρρυνε την οποιαδήποτε προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα δραστικό και ηθικό κίνημα. Στην πραγματικότητα, μέχρι οι ακτιβιστές της «άμεσης λύσης» όπως ο Γουίλιαμ Λοιντ Γκάρison και ο Φρέντερικ Ντάγκλας να καταστρέψουν κατηγορηματικά αυτό το κίνημα και να επιτεθούν σε αυτό το πρόγραμμα μείωσης πληθυσμού ως ρατσιστικό και ανώφελο, το κίνημα κατά της σκλαβιάς ήταν *κολλημένο στην νεκρά* ή ακόμη χειρότερα.³⁷

Οι ομοιότητες μεταξύ του «Αποίκησης της Αφρικής» και του βιγκανισμού είναι σοκαριστικές. Ο βιγκανισμός υποστηρίζει ότι είναι υπέρ της απελευθέρωσης των ζώων. Ο βιγκανισμός πιέζει ως λύση στην σφαγή και στη κακοποίηση τους, την μείωση των θυμάτων. Ο βιγκανισμός προσφέρει εναλλακτικές μη βίας για όσους επιθυμούν να αποφύγουν την βία. Ο βιγκανισμός μιλάει ασταμάτητα για θεσμούς και συστήματα που κακοποιούν ζώα, ενώ αγνοεί τα άτομα που δικαιωνίζουν αυτούς τους θεσμούς και τα συστήματα. Ο βιγκανισμός συνέχεια μας ενθαρρύνει να είμαστε φιλικοί, υπομονετικοί και με κατανόηση απέναντι σε όσους υποδουλώνουν και βασανίζουν τους φίλους μας τα ζώα, επειδή η απελευθέρωση θα έρθει «σταδιακά» και μόνο όταν αισθανθούν οι τύραννοι ότι τους βολεύει θα σταματήσουν την καταπίεση που ασκούν. Δεν προκαλεί έκπληξη ότι όπως η «Αποίκηση της Αφρικής» έτσι και ο βιγκανισμός έχει αποτύχει.

Ακόμη και αν θεωρείτε αυτήν την ιστορική σύγκριση μη πειστική, έχουμε μπροστά μας πολλά πραγματικά στοιχεία όπως στην περίπτωση της Ινδίας, όπου κατοικεί το 70% των χορτοφάγων του κόσμου και όπου ολόκληρες πόλεις είναι γεμάτες από ηθικούς βίγκαν.³⁸ Αν τα δικαιώματα των ζώων μπορούν να έχουν μεγάλη δυναμική από ένα διατροφικό κίνημα και μια κοινότητα, θα περιμέναμε την Ινδία να βρίσκετε στην πρώτη γραμμή. Στην πραγματικότητα η κατανάλωση κρέατος αυξάνεται σταθερά στην Ινδία (40% αύξηση τα τελευταία 20 χρόνια), όπως και στον υπόλοιπο κόσμο.³⁹ Καθώς οι Ινδοί ήρθαν σε επαφή με διαφορετικές κουλτούρες και διατροφικές παραδόσεις εγκατέλειψαν

³⁶ Δείτε, για παράδειγμα, *Of One Blood: Abolitionism and the Origins of Racial Equality*, Goodman, UC Berkeley Press.
http://www.pbs.org/thisfarbyfaith/people/frederick_douglass.html

³⁷ Για μια δυνατή αποικιοκρατία, δείτε το *Thoughts on African Colonization* του Γουίλιαμ Λοιντ Γκάρison εδώ:
<http://www.iath.virginia.edu/utc/abolitn/abeswlgbt.html>. Για τον Φρέντερικ Ντάγκλας, δείτε:
http://www.pbs.org/thisfarbyfaith/people/frederick_douglass.html και
<http://www.iath.virginia.edu/utc/abolitn/abar03at.html>.

³⁸

³⁹ http://earthtrends.wri.org/searchable_db/index.php?theme=8&variable_ID=193&action=select_countries

την χορτοφαγική τους διατροφή προς χάριν της πιο «μοντέρνας» ζωής.⁴⁰

Κάποιοι μπορεί να θεωρήσουν αυτά τα παραδείγματα άσχετα. Τα εμπειρικά επιχειρήματα έχουν λιγότερη αξία, στην τελική, όταν αναφερόμαστε σε ένα θέμα τόσο περίπλοκο όπως η κοινωνική αλλαγή. Και όντως μπορεί να υπάρχουν σημαντικές έμπρακτες διαφορές μεταξύ του κινήματος των δικαιωμάτων των ζώων και των προηγούμενων κινήματων, όπου δικαιολογούν την στρατηγική σημασία της καταναλωτικής ανάμιξης για την απελευθέρωση των ζώων. Υπάρχουν άλλοι θεωρητικοί λόγοι για να αγκαλιάσουμε τον βιγκανισμό ως στρατηγική κινήματος;

Έναν κοινό διαχωρισμό που ο κόσμος βάζει, είναι ότι η καταπίεση των ζώων είναι εξαπλωμένη σε αντίθεση με την καταπίεση που μάχονταν άλλοι ακτιβιστές στο παρελθόν, οπότε χρειαζόμαστε ένα βίγκαν «σκαλοπάτι» για να φτάσει η κοινωνία στο σημείο των δικαιωμάτων των ζώων. Αυτό είναι ένας περίεργος ισχυρισμός, δεδομένου ότι και η σκλαβιά και οι διακρίσεις είχαν άμεση επιρροή σε ένα μεγαλύτερο μέρος της οικονομίας από ότι η εκμετάλλευση των ζώων και είχαν ακόμη μεγαλύτερη σημασία στο κοινωνικό και πολιτικό σύστημα της εποχής τους.⁴¹ Επιπλέον, ακόμη και αν η εκμετάλλευση των ζώων είναι περισσότερο εξαπλωμένη, δεν είναι τόσο βαθιά ριζωμένη. Αυτό γιατί είναι συγκριτικά λιγότεροι οι άνθρωποι των οποίων η ζωή και ταυτότητα εξαρτώνται αποκλειστικά από την καταπίεση των ζώων. Και η έρευνα στην πολιτική σκηνή δείχνει ότι αυτό το γεγονός θα έπρεπε να κάνει το θέμα των δικαιωμάτων των ζώων ένα *ευκολότερο* κίνημα από αυτό κατά της σκλαβιάς, για παράδειγμα.⁴² Είναι πολύ πιο δύσκολο να αντισταθείς σε ένα ευθύ και έντονο πολιτικό συμφέρον παρά σε ένα διάχυτο και αδύναμο.

Άλλος ένας ισχυρισμός είναι ότι ο βιγκανισμός είναι απαραίτητος επειδή κανείς δεν θα συμμετάσχει στο κίνημα μας, για όσο η καταναλωτική του συμπεριφορά δεν συνάδει με τα δικαιώματα των ζώων. Το πρώτο πράγμα που πρέπει να σημειώσουμε για αυτό είναι ότι οι άνθρωποι σπάνια, αν όχι ποτέ, δεν είναι συνεπείς και λογικοί. Ο Ντάνιελ Κάνεμαν, για παράδειγμα, που του απονεμήθηκε το Νόμπελ για το έργο του πάνω στις μεγάλες αντιφάσεις και προκαταλήψεις της ανθρώπινης συμπεριφοράς που σχηματίζουν τις κρίσεις και αποφάσεις μας.⁴³ Και το δεύτερο ότι ο βιγκανισμός από μόνος τους είναι ένα όπλο γεμάτο αντιφάσεις. Ξαναθυμηθείτε, ότι η εκμετάλλευση των ζώων επεκτείνεται σε ολόκληρη την οικονομία μας. Η καλλιέργεια φυτών, η παραγωγή ενέργειας και η δημιουργία βίγκαν καταναλωτικών προϊόντων συμπεριλαμβάνουν τεράστια βία στα ζώα. Τρίτο και τελευταίο, ακόμη και αν οι συμπεριφορές που περιγράφουμε ως βιγκανισμό είναι απαραίτητες για έναν αποτελεσματικό ακτιβισμό, για λόγους συνέπειας, αυτό σε καμία περίπτωση δεν υπονοεί ότι πρέπει να πασχίζουμε για αυτές τις συμπεριφορές ως τον κεντρικό μας σκοπό. Ο απώτερος σκοπός μας θα πρέπει να είναι για τα

⁴⁰ Δύο συμφοιτητές μου, για παράδειγμα, μεγάλωσαν ως χορτοφάγοι στην Ινδία αλλά γρήγορα έβαλαν σάρκα στην διατροφή τους όταν ήρθαν στην Δύση. Όταν προσπάθησα να τους πω για τον βιγκανισμό και τα δικαιώματα των ζώων, κανείς από τους δύο δεν ενδιαφέρονταν. «Εδώ είναι διαφορετική κουλτούρα», είπε ο ένας. «Ανακάλυψα ότι μου αρέσει να τρώω κρέας», είπε ο άλλος. Κανείς από τους δύο δεν ήταν χαζός, αντίθετα ήταν πανέξυπνοι, προοδευτικοί και ανοιχτόμυαλοι. Ήξεραν ακριβώς πως παράγονται τα ζώα στις ΗΠΑ. Η διατροφή με την οποία μεγάλωσαν δεν ήταν επαρκής λόγος για να ασπαστούν τα δικαιώματα των ζώων. Όταν έγινε άβολο να διατηρήσουν αυτήν την διατροφή την εγκατέλειψαν, όχι από κακία στα ζώα αλλά απλά επειδή ήταν επικεντρωμένοι στις ζωές τους αντί σε κάποιο ριζοσπαστικό κοινωνικό σκοπό.

⁴¹ Για την μελέτη πάνω στο οικονομικό σύστημα γύρω από τους σκλάβους δείτε το *Time on a Cross*, του βραβευμένου με Νόμπελ οικονομολόγου Ρόμπερτ Φόγκελ. Ο Φόγκελ δείχνει ότι η σκλαβιά ήταν ένα προηγμένο και παραγωγικό οικονομικό σύστημα που παρείχε τεράστια οφέλη και στον Βορά και στον Νότο. Ήταν επίσης ένα σύστημα ανάπτυξης.

⁴² Για την συλλογική δράση, δείτε εδώ: http://economics.about.com/cs/macroeconomics/a/logic_of_action.htm

⁴³ http://en.wikipedia.org/wiki/Daniel_Kahneman

ζώα, όχι να έχουμε τις απαραίτητες συμπεριφοριστικές προϋποθέσεις για την υπεράσπιση των ζώων. Ένα κίνημα που επικεντρώνεται στις «προϋποθέσεις» δεν θα καταφέρει ποτέ τον σκοπό του.

Μπορούμε να συνεχίσουμε ασταμάτητα έτσι, εξετάζοντας ορθολογισμούς για το βίγκαν κίνημα. Το σημαντικό σημείο είναι ότι ένας υποστηρικτής του βιγκανισμού πρέπει να έχει κάποια κατανόηση πως η καταναλωτική κίνηση θα μας οδηγήσει στην απελευθέρωση των ζώων. Όταν κάποιος εξετάσει την βιβλιογραφία των κοινωνικών κινήματων – από τις υλιστικές θεωρίες της στέρησης⁴⁴ μέχρι τον κονστρουκτιβισμό του νέου κοινωνικού κινήματος⁴⁵ – είναι απίστευτα δύσκολο να βρούμε μέσα σε αυτόν τον μηχανισμό ένα εννοιολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα χωράει και ο βίγκαν καταναλωτισμός. Εν αντιθέσει, παρ' όλες τις διαφορές τους, οι υπάρχουσες θεωρίες των κοινωνικών κινήματων πάντα συμπεριλαμβάνουν έναν αριθμό κοινών στοιχείων:

- Ένα όραμα του κόσμου ξεκάθαρα διαφορετικό από τον σημερινό
- Τα αρχικά στάδια οικοδόμησης κοινότητας και κοινωνικοποίησης πίσω από αυτό το όραμα
- Αυξημένα αισθήματα αιτίας που καταλήγουν σε ριζοσπαστικοποίηση μέσα στην κοινότητα του κινήματος
- Ξεκάθαρη και πολωτική σύγκρουση με τους συμβιβασμένους αντιπάλους του συλλογικού οράματος
- Ιδεολογική πλημμύρα που οδηγεί σε αντιστροφή των προηγούμενων ηθικών και νομικών νορμών.

Ο βιγκανισμός, είναι μακράν αυτών των στοιχείων, τα υπονομεύει έντονα. Σε αντίθεση, όταν διαβάσετε για τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων⁴⁶, τα δικαιώματα ψήφου των γυναικών⁴⁷, την εναντίωση στην σκλαβιά⁴⁸ ή για τα ατομικά δικαιώματα⁴⁹, βλέπουμε άτομα να στέκονται σθεναρά ξέχωρα από την εκμεταλλευτική επικρατούσα αρχή, να υποστηρίζουν και να είναι ασυμβίβαστα με την αδικία και την καταπίεση. Αυτό, και όχι το «σκαλοπάτι», η «συμπόνια» ή η «κατανόηση» της βίγκαν υπερασπιστικής γραμμής, είναι το υλικό που είναι φτιαγμένα τα κοινωνικά κινήματα.

Επιδόρπιο και Καφές

Το τόξο του ηθικού σύμπαντος είναι μακρύ, αλλά κλίνει προς τη δικαιοσύνη. – Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, 10^η επέτειος του SCLC Conference, 1967

Είναι καιρός πια να τελειώσουμε το γεύμα μας. Για να συνοψίσουμε, ο βιγκανισμός, πέραν του ότι δεν βοηθάει τα ζώα, είναι μεγάλο πρόβλημα για το κίνημα των δικαιωμάτων των ζώων. Αν θέλουμε να υπερασπιστούμε τα ζώα, τότε πρέπει να σταματήσουμε να αποκαλούμε τους εαυτούς μας βίγκαν, να σταματήσουμε να ζητάμε από άλλους να γίνουν βίγκαν και ακόμη να σταματήσουμε να χρησιμοποιούμε την λέξη βίγκαν. Όταν μας ρωτούν, πρέπει να δηλώνουμε ότι αγωνιζόμαστε για την ισότητα, δικαιοσύνη και την ελευθερία – όχι για την φυτική διατροφή.

⁴⁴ <http://www.blackwell-synergy.com/doi/abs/10.1111/j.1533-8525.1982.tb02218.x?journalCode=tsq>

⁴⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/New_social_movements

⁴⁶ <http://files.meetup.com/160880/Gay%20rights%20movement%20--%20Politics%20of%20Gay%20Rights.pdf>

⁴⁷ <http://www.time.com/time/time100/heroes/profile/pankhurst01.html>

⁴⁸ http://files.meetup.com/160880/Antislavery_Appeal.pdf

⁴⁹ <http://files.meetup.com/160880/Lessons%20from%20the%20civil%20rights%20movement.pdf> (διαβάστε την ενότητα για τα ατομικά δικαιώματα)

Πολλά από αυτά που γράφτηκαν είναι προκλητικά. Και πολλά από αυτά, πιθανόν να τα απορρίψετε αν είστε ένας τυπικός υπερασπιστής των δικαιωμάτων των ζώων. Η ελπίδα μου βέβαια, είναι ότι ακόμη και αν βρείτε αυτές τις ιδέες έντονες και σκληρές, θα σας κάνουν να αναζητήσετε να μάθετε και άλλα – για να τεστάρετε την διαίσθηση σας σε πραγματική και εννοιολογική βάση.

Αν το κάνετε, θα σας ενθάρρυνα να ξεχάσετε όλα όσα γνωρίζετε σχετικά με το κίνημα των δικαιωμάτων των ζώων, και θα μάθετε από το παράδειγμα των πιο πετυχημένων κινήματων. Η καμπάνια για την απελευθέρωση των ζώων βρίσκεται σε «μηχανική υποστήριξη». Ο αριθμός των ακτιβιστών δεν αυξάνεται σε αναλογία με την ετήσια αύξηση της κατανάλωσης του κρέατος· νέοι και τερατώδης τρόποι εκμετάλλευσης τους ανακαλύπτονται, χωρίς κανένα ενδιαφέρον για τα ζώα· ακόμη και περίφημοι οργανισμοί «δικαιωμάτων των ζώων» όπως η PETA, είναι αμετανόητοι υποστηρικτές της σφαγής αθώων ζώων.⁵⁰ Αυτά δεν είναι σημάδια ενός κινήματος που ανθίζει. Ακόμη και αν δεν κρατήσετε τίποτα από αυτό το άρθρο τουλάχιστον χρησιμοποιήστε το για περαιτέρω έρευνα πάνω στα επιτυχημένα κινήματα κοινωνικής δικαιοσύνης. Η ζωή και ενός μόνο αθώου ζώου θα δικαιολογούσε πολλά περισσότερα από αυτά.

Όταν μελετάτε την ιστορία και την λογική των επιτυχημένων κοινωνικών κινήματων πιο προσεκτικά, όταν διαβάζετε για την άμεση αλλαγή στο κίνημα κατά της σκλαβιάς την δεκαετία του 1830 καταλύτης της οποίας ήταν η τολμηρή επιδοκιμασία της σκλαβιάς από τον ΓκάρISON, την ριζοσπαστικότητα των ακτιβιστών των ατομικών δικαιωμάτων που πυροδοτήθηκαν από την κίνηση μιας θαρραλέας κυρίας το 1955, την δυναμικότητα των ακτιβιστών για τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων στις αρχές της δεκαετίας του 1970 που ξεκίνησαν από την εξέγερση του Στόουνγουολ το 1969, ένα κοινό όραμα θα γίνει πια ορατό από την νοητική ομίχλη – ένα όραμα δικαιοσύνης και σύγκρουσης, και όχι αυτό της συμπόνιας και του καταναλωτισμού.

Χρειάζεται να οικοδομήσουμε μια κοινότητα και ένα κίνημα που να μπορεί να πάρει τον μανδύα όλων αυτών των γενναίων ακτιβιστών της ιστορίας και να κυνηγήσει ένα όραμα κοινωνικής δικαιοσύνης. Είμαι πεπεισμένος ότι θα συμφωνήσετε, αν κοιτάξετε πιο προσεκτικά την πρόοδο που πέτυχαν και την συγκρίνετε με την σχετική ματαιότητα του μοντέρνου κινήματος των δικαιωμάτων των ζώων. Και όταν το κάνετε, είμαι σίγουρος ότι εσείς, όπως και εγώ, θα μποϊκοτάρετε τον βιγκανισμό.

Πως θα έπρεπε να μοιάζει το κίνημα μας, αν δεν ήταν επικεντρωμένο στον βιγκανισμό; Δείτε το άρθρο, «When we protest» στην ενότητα των αρχείων της σελίδας Coalition for Animal Rights :
<http://www.tinyurl.com/chicagocoalition>

Πηγή: http://www.images.pythagoreancrank.com/boycott_veganism.pdf

Μετάφραση: Τίνα Πετριτσοπούλου

⁵⁰ <http://www.nokillnow.com/PETAIngridNewkirkResign.htm>